

GESCHIEDENIS
VAN
DE GEMEENTEN

DER
PROVINCIE OOST-VLAANDEREN,

DOOR
Frans de Potter en Jan Broeckaert.

Eerste reeks. — Arrondissement Gent.

VIERDE DEEL.

**Ledeberg, St.-Martens-Leerne, Lemberge, Loochristi, Loo-ten-
Hulle, Lovendegem, Machelen, Mariakerke, Melgem, Melle,
Melsen, Mendonk.**

GENT,
DRUKKERIJ C. ANNOOT-BRAECKMAN, KOORNMARKT.

1864-1870.

ST.-MARTENS-LEERNE.

I.

BESCHRIJVING VAN HET DORP. — St.-Martens- en St.-Maria-Leerne, twee nevens elkander gelegene dorpen aan de Leie, ontleenen, volgens PH. BLOMMAERT, hunnen naam van het oude *Lethera*, eene bij onze Germaansche voorouders geheiligde plaats, waarover D. BUDDINGH, in zijne *Verhandeling over het Westland*, in uitgebreide ophelderingen treedt. Een groot getal zulker heilige plaatsen, zegt deze geleerde, waarvan men overigens het vroege bestaan in ons land wel niet ontkennen kan, werden *Hlara*, *Laeren*, of door klankverandering *Leeren*, in 't Noordsch *Hlader*, *Hledra* genoemd, en hebben tot onderscheidene plaatsnamen, niet alleen in Noorwegen en Holland, maar ook in Vlaanderen, aanleiding gegeven⁽¹⁾. PH. BLOMMAERT noemt den tempel van *Ledera*, in welken drie beelden : Thor, Woden en Freyr stonden.

(1) Niet alle op *laar* uitgaande plaatsnamen hebben, tegenstrijdig aan D. BUDDINGH'S meening, die uitsluitelijke beteekenis. Het is bewezen, dat *laar* ook eenen « schralen grond, » eene opene onbebouwde plaats, eenen gemeenen eigendom beteekent.

De tempel Hlader (in Noorwegen), ook *Hledra*, *Lethra*, alsmede *Hleidra*, en andere daarmede samengestelde plaatsnamen, zijn als heiligdommen bekend. Ook de twee *Leernes*, en het er mede verwante *Laarne*, bij Wetteren, zullen dus tot eene zeer hooge oudheid opklimmen en gewijde plaatsen geweest zijn, alwaar tempelhutten oprezen en de bewoners van het omliggende de godsdienstige plechtigheden bijwoonden.

Oorspronkelijk, en zelfs nog in de XVIe eeuw, schreef men den naam dezer gemeente *Lederne*, waarvan *Leerne*, zoo men ziet, de samentrekking is. In 1550 komt hij voor onder de schrijfwijze van *Lederne Sancti Martini*; later onder die van *Sente Martins te Lederne*, *Sente Martins- of Martens-Lederne*, enz.

Op 700 meters van den boord der rivier de Leie, ten oosten van de kerk, is de verhevenheid des bodems dezer gemeente 6^m80 boven de lage Zee te Oostende. Zij ligt op 51° 0' 51" poolshoogte en 1° 14' 57" ten oosten der middaglijn van Parijs, en is van de stad Deinze, de hoofdplaats des kantons, waaronder zij schuilt, 6 kilometers afstandig. Haar grondgebied, eene oppervlakte beslaande van 578 hectaren⁽¹⁾, is ten noorden begrensd door Drongen, ten oosten door St.-Martens-Laathem en Deurle, ten zuiden door deze laatste gemeente en door Bachte-Maria-Leerne, en ten westen nog door Bachte-Maria-Leerne en door Vosselare.

Er loopen twee steenwegen door het dorp : die van Gent naar Tielt, en van Gent naar Nevele, terwijl de brug over de Leie, ter plaats geheeten den *Pontenhoek*, de gemeente met de vroeger van haar afgezonderde dorpen in verbinding stelt.

Men noemt acht wijken en gehuchten te St.-Martens-Leerne : de *Dorpsplaats*, *Pontenhoek*, *Kouter*, *Blauwpoort*, *Engelhoek*, *Moerstraat*, *Damstraat* en *Molenhoek*⁽²⁾.

(1) Volgens de DE CASTILLON, 400 bunder ; volgens SANDERUS, 500 morgen.

(2) Oude plaatsnamen :

1560. *ter Ponten*.

1400. *Icoebystrate*, *Steenackere*.

1460. *Damstrate*, *St.-Gheerolfsruce*, *Moerstrate*, *Noortstrate*, *Quaethem*, *Waterlaet*.

De bodem dezer gemeente, welken, behalve de Leie, die een deel der westergrens vormt en een deel der zuidergrens doorsnijdt, drie voorname waterloopen bevochtigen : de *Meerbeek*, de *Deurlebeek* en de *Plattegracht*, heeft, wat ligging en aard betreft, veel gelijkenis met dien van het er aan palende Bachte-Maria-Leerne. Men treft er noch bosschen noch heuvels aan, maar eenige goede weilanden, en men wint er vlas, tarwe en allerlei harde en zachte veldvruchten.

De landbouw wordt er hoog in eere gehouden. Daarvan getuigt, onder andere, de in 1868 door de Landbouwmaatschappij van Oost-Vlaanderen geopende wedstrijd tusschen de hofsteden, in welken een ervaren akkerbouwer dezer gemeente, de heer Frans Martens, den derden prijs ten deele viel. Zijne hoeve — zegt het verslag — draagt den stempel onzer Vlaamsche pachthoeven in al zijne zuiverheid. Deze uitslag is des te merkwaardiger, daar de heer Martens zich hier, een dertigtal jaren geleden, neerzette op eene hofstede van 19 hectaren, welke reeds door eenige pachters om hare onvruchtbaarheid verlaten geworden en zeer vervallen was. De landen waren vol onkruid en brachten weinig op; de boomgaard was met slechte, knoestige boomen beplant, waaronder mos en biezen, of zuring groeiden; het voorhof geleek aan eenen modderpoel; de wegen waren in den winter onbruikbaar; in één woord, de geheele hoeve zag er arm en vervallen uit. Thans mag zij als eene der best onderhoudene en meest opbrengende van Vlaanderen beschouwd worden.

Ook de veekweek maakt er de groote bezorgdheid der landbouwers uit; daaruit volgt, dat er thans een derde meer vee aangekweekt wordt, dan vóór een aantal jaren.

Tijdens de eerste algemeene landbouwopneming van 1846

1575. *Snellaert.*

1600. *St.-Geerolfsboom, St.-Geerolfsruce.*

1617. *St.-Geerolfsboom int Noorthout.*

1650. *Berg, Gookelebulck, Peerdemolen.*

1725. *Heetheuvelbosch.*

telde men er voor 97, zoo groote als kleine, boerderijen, 45 paarden, 277 koppen hoornvee, 73 kalvers, 151 varkens en 15 geiten. 145 mannen en 153 vrouwen, leden des gezins, en 47 mannelijke en 33 vrouwelijke loontrekkende dienstlieden waren bestendig met den landbouw bezig. 50 hectaren 26 aren waren bezaaid met tarwe, 95 h. 48 ar. met rogge, 8 h. 25 ar. met gerst, 21 h. 18 ar. met haver, 5 h. 99 ar. met boekweit, 1 h. 95 ar. met koolzaad, 22 h. 06 ar. met vlas, 28 ar. met beetwortels, 5 h. 76 ar. met wortels, 31 h. 55 ar. met aardappelen, 24 h. 37 ar. met klaver. De uitgestrektheid der weiden en meerschen besloeg 24 hect. 29 ar., der boomgaarden 17 h. 84 ar., der tuinen 5 h. 48 ar., der bosschen 15 h. 04 ar., en der ledig liggende en ongebruikte landen 19 h. 84 ar. De landen golden er gemiddeld 3,500 franken de hectare in eigendom, en 80 fr. in pacht. Het dagloon der veldarbeiders bedroeg sedert 1850 : voor de mannen fr. 1-09 en voor de vrouwen 82 centimen, zonder de voeding.

Reeds in de XIVe eeuw had St.-Martens-Lerne verscheidene aanzienlijke landbedrijven. Onder dezer eigenaars ontmoeten wij drie kinderen van Jacob van Artevelde : Jacob, Philip en Catharina, welke in 1564 hunne bezittingen aldaar aan Boudewijn de Beer verkochten.

De oudste bij name bekende hofstede was het *goed ter Ponten*, « dat wilen was Jan van der Leyen, viii bunre, ghehouden vanden heer van Drongen (1). »

Het *goed ter Middelt*, eene pachthoeve van 56 bunder, kennen wij de eerste maal door eene akte, overgeschreven in het *Jaarregister der stad Gent*, onder dagteekening van 17 November 1404. Zij werd tegen 5 schellingen groote het bunder, uitmakende 9 pond groote, verhuurd, ongeminderd welke som de pachter jaarlijks twaalf Leikazen aan den bezitter van het goed moest leveren, en eene van 's eigenaars kocien gehouden was « uit te

(1) *Weezenbouc* van 1560. — Stedelijke handvesten van Gent.

winteren(1). » Reeds in 1416 bedroeg de pachtsom 11 pond groote.

Het *goed te Strobbinge*, eene andere pachthoeve in deze gemeente, was 15 bunder groot. Zij behoorde in 1417 aan Olivier Strobbe, naar wiens naam dus zij geheeten werd, en bracht per bunder 6 schellingen groote 's jaars en een mud rogge op. De eigenaar leende aan den pachter in koorn, haver, paarden, wagens, twee koeien en rijgerief tot de som van 16 pond 10 schellingen groote, die hij eerst bij 't eindigen zijner pacht terug te geven had (2).

Eindelijk hebben wij kennis van het *goed te Quaetdam*, 19 bunder 500 roeden groot, waarvan de jaarlijksche pachtsom in 1450 tot 9 pond 15 schellingen groote beliep. In 1535 was dit goed verminderd tot 15 bunder 576 roeden, en in 1766 tot 4 bunder 10 gemeten.

Het kasteel of lusthuis, dat men in deze gemeente aantreft, behoort toe aan den heer burgemeester Van Crombrugghe van Alstein.

Er zijn te St.-Martens-Lerne 2 bierbrouwerijen, 2 stokerijen, 1 ameldonkfabriek en 1 windmolen. Tot op het jaar 1578 had

(1) « Kenlijc zij allen lieden dat commen sijn voer scepenen vander Kuere in Ghendt, Willem de Smet, ende Alijse sijn wettelike wijf, kende ende lijdten dat sij hebben ghenomen ende ghevoirwaert in loyalen pacht jeghen Pieter Hoenc, sijn goet dat men eedt *tgoet ter Middelt*, ghestaen ende ghelegghen in de prochie van tSt. Martens Lederne, groot zijnde xxxvi buenre, lettel min of meer . . . omme vijf scell. grot. tsiaers elc bundre, comt de somme sjaers neghen lib. gr. torn . . . Voert es vorwaerde ende besprece boven desen, dat de vors. pachter ende sijn wijf den vorn. Pieter Hoenc moeten gheven jaerlicx twalef Leycasen, sulke als men up tgoet maken sal, ende moeten hem elcx jaers een coe lovelic winteren ghelijc haren beesten, sonder sinen cost . . . Voert soe en mach de pachter dachterste twee jaer tsinen afscheedene gheene vette vanden goede wech doen, maer moeste up tgoet sliten ende vertheeren, sonder hoey, daer mach de pachter sinen wille mede doen, het en ware dat hijt van andren goede brachte . . . Voert so heeft Pieter Hoenc voors. gheleent sinen vors. pachte in ghereeden ghelde de somme van ses lib. gr., de welke hij hem weder betalen ende gheven sal binnen de achtersten jare van sinen pachte . . . Actum xvii die Novembr. anno XIII^{le} quarto. »

(*Jaarregister van 1404-1406*, 2^e deel, bl. 40.)

(2) *Idem* van 1416-1418, bl. 119.

men er twee herbergen : *Sente Hubrecht* en *Sente Jooris*. *Den Hert* vinden wij opgenoemd in eene oorkonde van 1650, en de *Kroon* bestond reeds in 1772. De linnenweverij telde er in 1757 en 1767 52 getouwen, en in 1846, 63, waarvan er toen slechts 47 in werkzaamheid waren.

Zooals het vertoog van den bestuurlijken toestand der provincie, over 1869, meldt, is St.-Martens-Leerne tot hiertoe de eenige gemeente, die de tabellen harer oude registers van den burgerlijken stand heeft afgewerkt. Deze registers klimmen op : voor de geboorten, tot 1621 ; voor de overlijdens, tot 1659, en voor de huwelijken, tot 1694. De gemeenterekeningen van 1710 tot 1789 berusten te Gent in het provinciaal archief.

Op 1 Januari 1869 bedroeg de bevolking van St.-Martens-Leerne 658 zielen (1).

De kermis valt er den vierden Zondag van de maand September, en is eene der luisterrijkste van den omtrek. Den eersten Zondag van Mei viert men hier eene kleine kermis, sedert eenige jaren verlevendigd door openbare volksvermaken, en den dag nadien door eene groote schieting besloten.

II.

HEERLIJKHEID. — Evenals te St^e-Maria-Leerne en een groot getal andere omliggende dorpen, oefenden de heeren van Nevele over het grootste deel van St.-Martens-Leerne hun gezag uit. Wel vindt men in 1192 eenen *Gerardus de Lederna*, als getuige, benevens Boudewijn van Knesselare en Willem Gonela in eene charter van den graaf van Vlaanderen, Boudewijn IX, doch of de plaats ooit eene afzonderlijke heerlijkheid geweest is, hebben wij niet kunnen opsporen.

(1) In 1801 waren er 526 zielen, waaronder 17 ingeschrevene behoeftigen. Tijdens DE CASTILLON, in 't begin der XVIIIe eeuw, 200 communicanten.

Onder de in deze gemeente ingeslotene heerlijkheden noemen wij nog die van *Hansbeke*, *Dentergem* en *Gampelare*. Als belangrijke leenen noemen wij het *goed ter Middelt*, en *Strobbinge*. Eerstgemeld leen, dat van de heerlijkheid van Hansbeke afhing, behoorde in het begin der XVe eeuw aan de familie Hoen, onder andere in 1404 aan Pieter Hoen, en in 1438 aan dezes dochter Maria, gehuwd met Frans de Decker. Het *goed te Strobbinge*, in verscheidene oorkonden ook eene heerlijkheid geheeten, vinden wij in 1460 in 't bezit van Jacoba Rijm, dochter van Jan, en later aan de familie De Gruutere. Ten jare 1642 behoorde het aan Karel-Lanceloot de Cottrel, heer van Drongen, die 't geërfd had van zijnen vader Jacob de Cottrel. Dit goed strekte zich in St.-Martens- en St.-Jans-Lerne, Drongen, Vosselare en omstreeks uit.

Een van den Ouden-Burcht gehouden leen in deze gemeente droeg den naam van 't *goed te Quaetdam*. Lieven den Amman, of Damman, bezat het omtrent 1450, later Simoen Damman, en in 1555 Ferdinand Damman, heer van Oomberge. Jacob-Joost Danneels, gehuwd met Maria-Anna Papeians, was er eigenaar van in 1727, en Adriana-Louisa Alarius, weduwe van J.-B. Danneels, van Zingem, in 1766.

Het *hof van der Duust* behoorde omtrent het einde der XVe eeuw aan den priester Jacob Lemoers, en in de XVIe eeuw opvolgendlijk aan Lodewijk Claus, Elizabeth van Wilderode en Elizabeth de Bruine, laatstgenoemde ten jare 1578.

Voorts kennen wij nog andere leenen in deze gemeente, zooals dat, te *Rijvisch* geheeten, waarvan in de XVe eeuw de familie Anghereel de bezitster was; 't *leen te Wege*, groot 16 gemeten, in 1570 aan Willem Goetghebuer, enz.

De tienden werden in dit dorp gelicht door den abt van Drongen, het kapittel van Doornik en den pastoor der parochie. Degene van het kapittel van Doornik, eigenlijk aan het officie van den refter der O.-L.-Vrouwkerk aldaar, werd in 1408 voor 40 pond parisis verpacht, terwijl in 1432 de graantiende van den pastoor 6 pond 2 schellingen groote opbracht.

Burgemeesters van St.-Martens-Lerne.

Pieter Dusacr	1728
Joost de Locri	1736
Pieter Sierens	1745
Karel Martens	1761
Jan Slock.	1778
Jan Seghers	1789
Jan Colle	1801
Fr. Papeleu	1808
L. van Crombrugghe	1818
P. van den Meersschaut	1830
N.-C.-F. van Crombrugghe	1845

III.

GESCHIEDENIS. — Het lijdt geen twijfel, of St.-Martens-Lerne zal in de meeste lotgevallen van het naburige St^e-Maria-Lerne gedeeld hebben. De gelijkkluidendheid der namen beider gemeenten is wellicht oorzaak dat er over de eerste dezer plaatsen niets door de kroniekschrijvers is aangeteekend geworden. Wat haar in 't bijzonder betreft, hebben wij in onuitgegevene oorkonden moeten opsporen, en nog zijn de feiten, aldus te onzer kennis gekomen, weinig talrijk.

De *Brieven ende Rescriptien* van den voormaligen Raad van Vlaanderen houden een vertoog in van de wethouders der gemeenten St.-Jans- en St.-Martens-Lerne, onder dagteekening van 51 Augusti 1676, bij welk zij te kennen geven, dat het hun volstrekt onmogelijk was de hun door de Franschen opgelegde belastingen, ten beloope voor St.-Martens-Lerne van 500 pond groote, ten gevolge der geledene oorlogsrampen, te kwijten; dat

de soldaten het schier al verwoest en vernield hadden, en hun de bedreiging toegezonden was, hunne woningen aan de vlammen over te leveren, zoo zij hunne belasting niet spoedig verstonden op te brengen... Arme gemeente! verre van in haren nood geholpen te worden, zag zij de afpersingen en knevelarijen, haar van alle zijden in dit jammervolle tijdvak aangedaan, van jaar tot jaar aangroeien, tot zooverre, dat wij waarlijk niet weten, hoe zij het in haren neteligen toestand aan boord legde, om door klinkende bijdragen het monster, dat men oorlog noemt, te ondersteunen. In 1683, volgens eene officiële opgave, leverde zij aan de Franschen, in hun kamp te Harelbeke, voor 3,830 gulden graan, vee, voeder, enz., en het jaar daarna, als krijgskontributie aan den Ouden-Burcht, de som van 1,751 gulden. In 1697 zat de burgemeester reeds sedert verscheidene jaren, als gijzelaar, in het gevang, en waren de voornaamste lastenbetalers der gemeente of in de uiterste armoede gedompeld, of op de vlucht.

Ten jare 1708, eindelijk, leed het dorp, nogmaals het meest door de Franschen, die Vlaanderen met geweld wilden bezitten, eene aanzienlijke schade. Eene opgave der geledene verliezen aan plundering, afbraak van huizen, velling van boomen, fourrageering, enz., in de van de kastelnij van den Ouden-Burcht afhangende dorpen, schat het aandeel van St.-Martens-Lerne op 2,561 pond 18 stuivers 11 deniers, ongeminderd 109 pond groote, over levering van hout, wagens, enz.

Op het laatste der XVIIIe eeuw, tijdens de patriottenbeweging tegen Jozef II, kwam in deze gemeente ook een vrijwilligerskorps tot stand, dat te Gent den 27 September 1790 den eed van getrouwheid aan de Staten zwoer.

IV.

KERK VAN ST.-MARTENS-LEERNE. — De oorspronkelijke kerk dezer gemeente geleeke veel aan die van Astenc, alhoewel zij tot zulke hooge oudheid als deze niet opklom (1). De narichten, die wij over dit gebouw bezitten, zijn weinig talrijk. Wij lezen alleenlijk in de kerkrekening van 1579, dat er nog al belangrijk metselwerk uitgevoerd en de toren met schaliën gedekt werd, hetgeen eene uitgaaf veroorzaakte van 198 pond 6 schellingen parisis(2). Vermoedelijk was deze herstelling het gevolg van de schade, door de Geuzen aan 't kerkgebouw toegebracht. Ten jare 1840 was de toren zoodanig bouwvallig, dat men zich gedwongen vond hem tot aan het dak der kerk af te breken. De kerk zelve scheen voor hare bestemming niet langer meer geschikt, en werd in 1845 ten gronde afgebroken, en door het huidig gebouw, waarvan de aanbesteding den 20 Mei plaats had, vervangen. Deze herbouwing bracht eene uitgaaf mede van fr. 52,590 46, in welke de Staat en de Provincie ieder voor fr. 7,000 00, de gemeente voor fr. 4,544 35, en de Kerkraad en de parochianen voor het overige tusschenkwamen.

De stijl dezer kerk is Romaansch. Zij is gemaakt met drie beuken, waarvan de middelbeuk, dien acht pijlers ondersteunen, van weerskanten door vijf kleine ronde vensters, en de zijbeuken

(1) Zie nopens haren oorsprong, volgens eene volkstraditie, onze monographie van *Bachte-Maria-Lerne*.

(2) « Item betaelt Omaer de Ridder, schaeldedecker, van dat hij ghenomen heeft den thurre vander voors. kercke met schaelgen te decken ende dezelve schaelgen te leveren, midts dat daertoe behoort, midts oock de tichelen van dezelve kercke te decken daert van noode was, i^e xcii lib. p.

« Item betaelt Joos van Cotthem voor zijnen haerbyet van het metswerek dat hij an de voors. kercke ghedaen heeft, vi lib. vis. p. »

(Kerkrekening van 1579. — Prov. archief.)

door een gelijk getal groote verlicht zijn. In den voorgevel, boven welken de achthoekige toren met zijne korte spits oprijst, zijn twee andere vensters en een halfrond aanwezig, terwijl het koor insgelijks licht door twee vensters ontvangt.

De drie altaren in deze kerk prijken met even zooveel schilderijen, voorstellende, die op het hoog- en het rechterzijaltaar, eene episode uit het leven van *St. Marten*, den patroon der parochie, en degene op het altaar van O. L. Vrouw, de *Geboorte van Christus*. Er wordt van deze schilderijen reeds gewag gemaakt in eene kerkrekening van 1742⁽¹⁾.

De meeste meubels zijn nieuw en vervaardigd door PEETERS, van Antwerpen. Onder deze bemerkt men de eikenhoutene communiebank, het koorgestoelte en den predikstoel, welke van geene verdiensten ontbloot zijn. De predikstoel, tamelijk eigenaardig van opvatting, verbeeldt den wereldbol, met de zinnebeelden der vier Evangelisten (engel, leeuw, os en arend), en de teekens van den zodiak, waartusschen eene banderolle slingert, met het opschrift: *Oves meæ vocem meam audiunt: et ego cognosco eas, et sequuntur me. Jo^s C. X. V. XXVII*. De trap verbeeldt wolken met engelenhoofden. Ook de doksaal is niet te misprijzen.

De klok draagt tot opschrift :

THIENDE KLOCKE VAN ST.-MARTENS-LEEREN. FIP. G. 1737.

Uit de reeds gemelde kerkrekening van 1579 schijnt te blijken, dat de toren vóór dit tijdstip van meer dan éenen bedewekker voorzien was. Het kerkbestuur hetaalde dit jaar 14 pond 8 schellingen parisis voor den opstel van een verzoekschrift om eene der op last van 't Gentsche magistraat ingezondene klokken terug te

(1) « Item noch gherestitueert aen denselven (*pastoor*), eerst twee ponden achttien schellinghen en ses grooten, bij hem betaelt aen Joseph Beevos, over het kuysschen ende vermaecken vande schilderijen in de kercke, ende ten tweeden derthien ponden en twee grooten, betaelt aen denzelven Beevos, over het marbreeren vande autaren als andersins. »

(*Kerkrekening van 1742. — Kerkarchief.*)

bekomen, welk verzoek, zoo uit den hieronder medegedeelden post van uitgaven te zien is, ingewilligd werd (1).

Ten jare 1751, lezen wij in de rekening, werd aan den pastoor van St.-Martens-Lerne eene som van twee pond groote betaald, « in restitutie van hetgonne betaelt was aen Augustinus-
« Antonius J. Martens, over de leveryinghe van eenen *ghecruys-*
« *ten Godt* ende het schilderen vanden zelven, dienende op
« 't kerekhof. »

Evenals in de meeste andere kerken in de verledene eeuwen was hier een persoon aangesteld om « de honden uyt de kerk te jaeghen. » In 1725 kocht men dien dienaar de ter uitvoering zijner taak benoodigde zweep, ten prijze van 6 grooten.

De parochie van St.-Martens-Lerne, thans onder de dekenij van Nevele, stond vroeger onder die van Deinze. Het patronaat werd uitgeoefend door het kapittel van Doornik, dat bijgevolg den pastoor aanstelde, en dezen, voor zijne *competentie*, het derde deel zijner graantiende, benevens de vleeschtiende afstond. De koster trok 18 gulden van 't genoemd kapittel, en 9 gulden van de abdij van Drongen.

Pastors van St.-Martens-Lerne.

Jan Maes	1452
.	.
Jacob de Beir	1715
Frans Maenhout	1728
Egidius Caese	1758
Domien van Dacle	1749
Jacob-Gregoor Hebbelynck	1764

(1) « Item betaelt om et solisteren om te hebben eene clocke ten huercbuere ende profijte van dese voors. kerkce, midsgaders een rekest te doen stellen ter zelve cause xiiii lib. viii s. p.

« Item betaelt vande clocke te haelen ende alhier te brynghen vi lib. vii s. p. » (Kercrekeningen. — Prov. archief van Gent.)

J.-A. Bogaert.	1795
L. van Impe	1826
P. van de Woestijne	1857
L.-A. Wille	1845
L.-F. Buysse	1851
L. Hubau	1869

V.

MAATSCHAPPIJEN. — In den zomer van 1772 vertoonde de *Redekonstminnende jongheyd* van St.-Martens-Leerne, ter herberg de *Kroon*, bewoond door Jozef de Vreese, *het goddeloos en geheym bedrog voorsien door Limella, dochter van Olanus, koning van Denemarken, volbracht door de dood van Sigrida, ende gestraft door Ormigerinus*, welk stuk opgedragen was aan Jan-Baptist van de Woestijne, heer van Rooborst, aan Joost van de Woestijne, heer van Hansbeke, alsook aan den pastoor Jacob Hebbelynck. De vertooning begon telkens om half drie ure des namiddags, na de vespers, en werd gesloten met het kluchtspel : *de Geboorte van den Arlequin*.

De Zangmaatschappij : *de Kleinzonen der Leie*, bestaat in deze gemeente sedert den 1 September 1849. Zij telt een honderdtal eere- en 50 werkende leden, en mag onder de verdienstelijkste zangerskringen onzer Vlaamsche dorpen genoemd worden. Reeds het jaar na hare oprichting won zij in den prijskamp van Zingem den derden prijs. Hetzelfde jaar nog nam zij deel aan den wedstrijd van Brugge; in 1851 en 1856 aan dien van Gent; en den 31 October 1869, met *de Dageraad*, van WEIDT, en *de Zondag*, van GEVAERT, aan den grooten Vlaamschen zangwedstrijd van het *Willems-Genootschap*, te Gent, alwaar zij in de afdeeling der gemeenten met eene bevolking van min dan 6,000 zielen, met

algemeene stemmen van de jury, den eersten prijs behaalde. De maatschappij heeft zich bovendien reeds op verscheidene festivals laten hooren, onder andere, in 1852 te Zingem, in 1854 te Oostakker en te Gent, en in 1859 te Brussel. Zij geeft jaarlijks ten minste één concert voor hare eereleden, en viert het Ceciliafeest met een gastmaal, waartoe zij het noodig tafelgerief, ter waarde van ongeveer duizend franks, bezit. De heer burgemeester Van Crombrugghe-Van Alstein is haar voorzitter, en de heer Van den Braembussche haar bestuurder.

De *Handboogmaatschappij* van St.-Martens-Lerne heeft haar schietplein in het park des heeren Van Crombrugghe-Van Alstein, haren voorzitter. Zij telt een veertigtal leden.

Eindelijk bestaat er in deze gemeente eene maatschappij van de *Ringsteking*, met ongeveer 25 leden.

VI.

SAGEN.

I. *Het Wonderkalf*. — Een inwoner dezer gemeente was op eenen Zondag wat laat in de herberg gebleven. In het naar huis keeren komt hij aan de Warande een groot kalf met zwarte en witte plekken te gemoet. Het dier had oogen in den kop, die als twee vlammeende vuurstralen schitterden, en telkens dat het de pooten verzette, gaf het eenen zoo geweldigen slag, dat de grond er van dreunde. Men kan denken in wat gesteltenis de man zich bevond, dewijl het kalf hem hoe langer zoo nader kwam. In eens maakte hij zich stout, en sloeg met zijnen eiken stok naar het spook, dat, alhoewel ongeraakt, een wreed gehuil liet hooren. Meer dood dan levend geraakte de man eindelijk te huis, en wat vond hij aldaar? Zijn stok gansch met hair en bloed bevlekt, en het beste kalf uit den stal dood op den vloer!

II. *Het Spook van de Plattegracht.* — Een andere boer van het dorp had zich op Drie-Koningenavond wat lang opgehouden met het kaartspel. Het was middernacht, toen hij het *Uilken* verliet, en moederziel alleen naar huis trok. Aan de Plattegracht gekomen, hoorde hij zulk een geweldig gedruis in de boomen, dat hij meende, dat ze alle gingen ontwortelen. Een eind verder ontstond er nogmaals in den elskant een hevig geloei. De takken werden tegen elkander geslagen, de droge bladeren in draaiwolken naar omhoog geslingerd, terwijl een groot, zwart ding eensklaps hem voor 't gezicht verscheen. Tevergeefs wilde de boer het op een loopen stellen; hij was als aan den grond vastgenageld, en zag het monster, in eene onheilspellende houding, vóór zich staan. In dien toestand verwekte onze man eene akte van berouw, las het St.-Jans-Evangelie, en zie! het nachtgevaart verminderde en verdween allengs uit zijn gezicht.
